

מספר הכהן על מסע שעשה למען המגן בית במלחמת השיחור. באמצע הרצאה למען ה"בונדס" אמר לו אחד הנוכחים, כי מישמר-העמק נכונה וחגיפה דגל לבן. במשפטים סוחטי דמעות מתאר הכהן את הרגשתו ומגולל את סיפורה של מישמר-העמק, שם גר ירדו הקרוב, יעקב חזן.

הוא מספר את קורותיהם של צעירי רים שהתישבו בנווה-שאנן בחיפה, ול-אחר מכן במישמר-העמק, בין כפרים ערביים. עמוס עוז כתב לו אחרי קריאת הספר כי את הקטע הזה יש ללמד בבתי-הספר.

בשיחה עם הכהן אתה עובר על פני ארץ-ישראל, שמות מההיסטוריה הופ-כים לדמויות חיות. מעניין ביותר הוא הענף המישפחתי של הכהן, שבו קשר רות מישפחות מפורסמות וידועות. ראי-שיתו של הענף, הרזיו של דוד הכהן — שיפרח-בתיה ומרדכי בן הייל הכהן, שהיה סופר ידוע ואיש אמיד. השניים הולידו את שמואל, אוזה — שנישאה לבנו של אחד-העם, שלמה גינסבורג, הנה — שנישאה לארתור רופין וילדה את כרמלה, שנישאה לוינגל ידן ואת איה, שנישאה לצבי דינשטיין. דוד נשא אלוש נשים: את אה, נניו, רות, שפסטה בגיל צעיר, את הסופרת ברכה חבס, ואת רעייתו הנוכחית, ציפורה. בתו של דוד הכהן, אסתר, נשואה לעוזי נרקיס, ובתו האחרת, עדה, נשואה לאהרון ידלון. כמו כן להוריו של דוד הכהן נולדו שני בנים נוספים, הלל ושימרון.

מישפחת הכהן מושרשת היטב בארץ. קיימת קירבה-דם בין דוד הכהן ויצחק רבין. אמו של רבין, רוזה הכהן, היתה בת-דודו של דוד הכהן. המישפחה קשר רח גם במישפחת הבנקאים הנוודת לבונטיץ. כשאני יושבת ומשוחחת עם דוד הכהן עוברים לגד עיני כל רחב-בותיה המפורסמים של תל-אביב, חיפה וירושלים. הוא הכיר את רוב האנשים שעל שמם נקראים רחובות אלה. כך נודע לי כי רחוב הופמן הוא על שמו של מנחם בנק אנגלו-פלסטינה, שרחוב שבתאי לוי בחיפה הוא על שם ראש העירייה היהודי הראשון, שהיה ביחד עם דוד הכהן חבר המועצה היהודי היחידי לצד שמונה חברי מועצה ערביים. וכך נודע לי סודות אחרים מהחדר, כמו למשל שציפורה, רעייתו של משה שרת, הגיעה אליו ללונדון ורק אחרי שהתגררו זמנמה בדירה משותפת כ-הכהן לצידם, נישאו זה לזו, והכוהן היה העד בהנחתם.

בבית הנאה גן מטופח ואוסף מרשים של מוצנים ארכיאולוגיים. כעת הוא רוצה למכור את האוסף. הוא כותב ומביע את דעתו על כל אירוע. מחשבתו הבחירה מהדומה. הוא זוכר כל פרט,

הכהן בהלוויית אמיל גרינצווייג. מסקנות ועדת-כהן מחייבות את בגין להתפטר מייד!

פרא-אדם שיחליט לירות בראש של מר-שהו, אבל לזרוק רימון לקהל, כשאתה לא יודע כמה קורבנות יסללו? ומה שקרה למפגינים של שלום עכשיו, תנועה שאני לא חבר בה, איך חירפו וגידמו אותם? קראתי את עדותה של שולמית הראבן, שהיתה שם, ואני מכבד את שולמית הראבן. ומה שסיפר יחיעם וייץ, הבן של רענן וייץ — זה הלא נורא! יצאתי

הוא מודע לכל אירוע, למרות שהוא מספר לי שבגילו כבר קשה לזכור. רק דבר אחד אינני מצליח להוציא ממנו: אף מילה רעה על מיפלגת העבודה. הוא יכול לקרוא לזה שוואנץ, ולחיא זנונית. הוא יכול להרים קולו לגבחים איני-סופיים, הוא יכול להתרגז לחרף ולהת-ווכח, אבל לא שמעתי ממנו — למרות מאמציי — מילה רעה על המיפלגה.

זה לא בשום לשבז את הדמגוגיה של בגין. אני לא יכול להבין קהל ששואג „בגין-מלך-ישראל“. אחי קראו לבגורין מלך, או לגאולה מלכה?

מההלווייה הייתי מוועד. תסס אותי עיי-תונאי. לא ידעתי שמצלבנים אותי. אמרתי לו: 75. שנים אני בארץ, ואני יודע שאני חי במדינה מטורפת ומה כבר לא עבר עליי? לא היה לי מושג שזה היה בטלוויזיה. או אחרי שזה היה בטלוויזיה, מצלצל אלי אחד. שאני אפילו את שמו לא יודע, ואומר לי: איך אתה מעז לדבר ככה? אתם הרי הטבעתם את אלטלנה! ברחוב הימני נשמעות ריי-עוה רבות כאלה. אומרים שמי שהסביע את „אלטלנה“ אז ידבר על רצח אמיל גרינצווייג.

מה את מושה עם אלטלנה! איך אפי-שר להשוות בכלל? אני מאוד הערכתי שכשקמה המדינה, שבגין הכניס את ה-לחי ואת האציל תחת הנהגה של בן-

הוא איש חסר מעצורים ואומר את אשר על ליבו, אך כאשר זה נוגע למפי-לנה הוא הופך לגדול הדיפלומטים. וזה רק מוכיח ומאמת את הסיפור המרתק שסיפר לי על קשריו עם מנחם סין צ'ו אן לין, על יחסיו עם ראש-משלת הודו נהרו, בתקופה שבה היה שגריר ישראל בבורמה.

דוד הכהן הוא מאחרוני המוחיקנים. דור הולך ונכחד הנושא בעיניו בראשו את ארץ-ישראל ותקומתו של הישוב היהודי. הדרך שבה הוא מתייחס כל הפלסטינים היא דרך שבה מתייחס כל מי שחי כל-כך הרבה שנים בארץ חזו אל עם שאותו הכיר מקרוב, לפני שהפך לעם של פליטים.

בגיל 83, עם נסיון חיים עשיר, עם

איך בגין יכול להתבסא כך נלפי הפילסטינים? איך הוא מדבר עליהם „חית דו-גלית“, איזו מין שפיה זו? עכשיו משתמשים בה נלפי שצאנו. זה מה שהביא לרצח של אמיל גרינצווייג - השפיה הזאח!

גוריון, אבל שפתאום באה אוניה עם נשק מהצר, שלא היה ידוע לנו עליה קודם — אני הרי בכלל לא הייתי בארץ. הלכתי לגייס כספים כדי לקנות נשק מי-צ'כיה, אבל מה זה להביא אוניית נשק מתחת לאף, כשלא מודיעים? זה לגמרי מיקרה אחר. אני הרי הייתי נגד הסוון, ויחד עם זה מה? אני לא יודע מי רצח את ארלוזורוב?

ראש פתוח, נדמה לי שדוד הכהן הוא אחד האישים המפוכחים ביותר במיפ-לנת העבודה.

דוד הכהן, כל עם ישראל ראה אותו בטלוויזיה אחרי הלי-זויתו של אמיל גרינצווייג. היית נסער ונרגש. אמרת שאתה אינך מכיר את הארץ שאתה חי בה.

תדעי לך, רצח גרינצווייג לא דומה לשום אקט טרוויסטי. יכול להיות איזה

הכהן כחייל תורמי „ניכסון היה מנדנד לי...“

הנשיא זלמן רובשוב — זלמן שור — ואמר לי: דויד, מדוע לא כתבת שבאותו בוקר דיברת עם דב ועם אליהו ועם סימה, וסימה סיפרה לכם שזיהתה את סטבסקי. מדוע לא כתבת זאת במפורש? אמרתי לזלמן: מה אתה מדבר? מה, אני יכול לכתוב דבר כזה? סימה אמרה, אבל אני לא ראיתי בעיניים לי. אז עכשיו החכם הגדול, בגין, רוצה ועדת-חקירה למשפט ארלוזורוב. איזה ועדת-חקירה? מי יכול להעיד? מי יכול לדעת? אני משוכנע שסטבסקי הרג אותו.

האם ידעת שסטבסקי נהרג מאוחר יותר ב„אלטלנה“?

אפילו לא היה לי מושג. זאת היתה תקופה של הסתה נוראה, המסית הראשי היה אחד שאת אולי מכירה אותו, בשם אבא אחימאיר. אבל אני מכיר אותו בשם אבא היישוביץ. הוא למד איתי באותה מחלקה בגימנסיה. הוא היה מאלה שבאו ללמוד מחוץ-לארץ, ובמלחמת העולם ה-ראשונה נסע הביתה וחזר אחרי המלחמה. הוא גר אצלי במשך שבוע-שבועיים והיינו ידידים. הוא היה בחור מוכשר מאוד, ו-אחרי-כך הוא הקים את ברית הבריונים ונתפלגו הדרכים. הוא הסית את האנשים ואני אמרתי: הוא אולי הסית את סטבסקי, אבל בפועל הוא לא שלח אותם. הוזהרתי בזמנו את חבריי. אמרתי להם שאני לא מאמין שבאב אחימאיר עשה זאת, סימה ארלוזורוב ראתה רק את סטבסקי ואת חברו, הוזהרתי אותם: את זה אבא אחימאיר לא עשה! ואמרתי את זה ליעקב, בנו, שישב אצלי במשך שלוש שעות — הם באו לעשות עלי סרט לי-טלוויזיה, הם בטח ישרדו אותו אחרי מותי — אמרתי ליעקב אחימאיר: שתדע לך שאת אבא אחימאיר אני לא מערב. כן, הוא ידע לכתוב, הוא ידע להסית. הוא היה יוסי שריד כזה. ואני אוהב את יוסי שריד ומחשיב אותו, אבל הוא לא רצח את ארלוזורוב.

אם אנחנו עוסקים בתקופת רצח ארלוזורוב, בוא נחזור לאחור. מתי בעצם נקשרו חיין במיפלט-פועזיא-ארץ-ישראל?

הקשר שלי עם עם מפא"י התחיל ב-תקופה של התבגרותי. לא רק במובן הגיל, אלא גם בנסיון. למדתי במחזור הברביעי של גימנסיה הרצליה.

מי למד איתך? למדו איתי האחיות של משה שרת, דב הוז, יוסף ברסלבסקי, יצחק אולשן המנוח, יונה בן-יעקב. כמוכן, רובם הגדול כבר בעולם האמת. אחרי מלחמת העולם הראשונה למדתי בלונדון סקול און אקו-נומיקס ביחד עם משה שרת וצבי שוורץ. הותנן של עזר ודיין. ואז הפכתי ב-הכרה לסוציאליסט. אומר לך עוד משהו:

הכהן בהפגנה

„קייסינג'ר כתב לי שצדקתי...“